

ÖNLİSANS DÜZEYİNDEKİ BÜRO YÖNETİMİ PROGRAMLARININ ÖĞRENCİ BEKLENTİLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Cansu ÖZTÜRK¹, Yasin BOYLU²

Özet

Bu çalışmada, yeni düzenlemelere yön verebilecek verilerin elde edilebilmesi amacıyla, Türkiye’de nitelikli büro yönetimi personeli yetiştiren önlisans programlarının mevcut durumu ile bu programlarda öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve değerlendirmeleri araştırılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda öğrencilere; öğrenim görmekte oldukları programlarla ilgili öncelik, bilgi ve beklentileri hakkında bazı sorular sorulmuştur. Araştırmaya 18 meslek yüksek okulunun büro yönetimi programlarında öğrenim görmekte olan 1.229 öğrenci katılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri ile; cinsiyet ve mezun olunan lise faktörleri arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan hareketle, Türkiye’de önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi veren okullar ve bu okullarda verilen eğitimin niteliği ile ilgili bazı önerilerde de bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: mesleki eğitim, büro yönetimi, sekreterlik, meslek yüksek okulları

THE EVALUATION OF OFFICE MANAGEMENT PROGRAMS AT ASSOCIATE’S DEGREE BY STUDENT’S EXPECTATION

Abstract

In this study, the current situation of associate’s degree programmes which train qualified bureau management personnel in Turkey and the expectations and evaluation of students who are getting associate’s degree have been researched with the aim of getting data that will guide new arrangements. For these aims, some questions were asked to the students about priorities, knowledge and expectations for the programmes they were being educated. 1.229 students who were being educated in bureau management programmes of 18 vocational higher education schools attended the study.

It has been concluded that there have been meaningful statistical relations between priorities, expectations and evaluation of the students who attended the research about the programmes they were being educated and the factors of gender and high schools they were graduated from. According to these results, some suggestions have been made about the schools where people are educated about bureau management at a level of associate’s degree and the quality of the education in these schools.

Key Words: vocational education, office management, secretary, vocational schools

¹ Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, cozturk@ogu.edu.tr

² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, yasin@gazi.edu.tr

GİRİŞ

İşletmeler ne kadar gelişmiş teknolojiye sahip olurlarsa olsunlar, onları kullanacak ve üretime koşacak iş görenlere gereksinim duyarlar. İşgörenlerin mesleki bilgi ve becerileri (nitelikleri), üretilen mal ve hizmetin kalitesinde önemli rol oynar. Bu nedenle, hedefi daha kaliteli mal ve hizmet üretmek olan işletmeler, daha nitelikli işgören çalıştıran, onların eğitime daha fazla önem veren ve kaynak ayıran işletmelerdir (Çinkır, 2000).

Çalışmak isteyen ancak iş bulamayan çok sayıda işsiz yanı sıra belli nitelikte işgücü bekleyen açık işler de söz konusudur (Erbeşler, 1987). İşletmelerin, teknik alanlar başta olmak üzere birçok alanda, eğitilmiş ve nitelikli işgücü bulmakta güçlük çektiği işveren temsilcilerince de belirtilmektedir. Diğer taraftan, mesleki ve teknik eğitim okullarında yapılan eğitimin daha çok kuramsal olması ve araç-gereç gereksinimlerinin karşılanmaması nedenleriyle mezunların işe uyumlarının zaman aldığı ve uzun süre verim sağlanmadığı da ilere sürülmektedir (Düzenli, 1986).

Türkiye’de mevcut eğitim sisteminin iş yaşamının isteklerine yeterince duyarlı olmaması, iş hayatının ihtiyaçlarına beklenen hızda ve çeşitlilikte cevap verememesi eğitimin etkinliğini azaltan en önemli unsurdur. Meslek eğitiminin işgücü piyasasının taleplerine uygun nitelik ve nicelikte işgücü yetiştirememesi ve eğitim sonucu verilen belgelerin geçerliliklerinin tatmin edici ölçülere dayanmaması, çözülmesi gereken sorunların başında gelmektedir (Demirezen, 2002).

Büro yönetimi eğitimi; örgün ve yaygın olmak üzere 2 şekilde gerçekleştirilmektedir. Örgün büro yönetimi eğitimi veren öğretim kurumları, ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyinde mesleki eğitim veren okullardan oluşmaktadır. Yaygın büro yönetimi eğitimi ise; gerek resmi gerekse özel kurumlar tarafından verilen kısa süreli mesleki kurslar ve sertifika programları niteliğindedir.

Bu çalışmanın ağırlıklı noktasını; Türkiye’de mevcut büro yönetimi eğitimi programları içerisinde önemli bir yeri olan ve sektöre nitelikli eleman yetiştirmeyi sağlayan ‘Meslek Yüksek Okulları’ oluşturmaktadır. Çalışmada söz konusu bu okullarda büro yönetimi programlarında eğitim görmekte olan öğrencilerin beklentileri değerlendirilmiş, öğrencilerin öğrenim gördükleri programın, cinsiyet, mezun olunan lise türü ve okumakta oldukları sınıfın beklentiler üzerinde etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır.

YÖNTEM

Evren/Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 yılında Türkiye’de önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi alan öğrenciler oluşturmaktadır. ÖSYM’nin “Yükseköğretim İstatistikleri” isimli yayınlarına göre söz konusu dönemde önlisans düzeyinde büro yönetimi programlarına kayıtlı 25.015 öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin tümüne ulaşma imkânı bulunmadığından örneklem tespiti yoluna gidilmiş ve bu amaçla basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır. Örneklem sayısının belirlenmesinde Ryan’ın formülünden yararlanılmış ve 378 rakamına ulaşılmıştır. Bununla birlikte anket çalışması mümkün olduğunca fazla kişiye uygulanmaya çalışılmış, tesadüfi olarak seçilen 18 Meslek Yüksek Okulunda büro yönetimi eğitimi alan öğrencilere ulaşılarak örneklem hacmi 1.229 olarak belirlenmiştir.

Araştırma Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri başlıca üç gruba ayrılmıştır. Birinci grupta; öğrencilerin cinsiyetleri, ikinci grupta; öğrencilerin okumakta oldukları sınıflar ve üçüncü grupta; öğrencilerin mezun oldukları ortaöğretim okulları bağımsız değişken olarak alınmış, hipotezler belirlenmiş ve buna bağlı alt hipotezlerde oluşturulmuştur.

H1. Öğrencilerin cinsiyetleri ile öğrenim görmekte oldukları programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H2. Öğrencilerin sınıfları ile öğrenim görmekte oldukları programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

H3. Öğrencilerin mezun oldukları lise ile öğrenim görmekte oldukları programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya Katılanlarla İlgili Tanıtıcı Bilgiler

	Frekans	%	
CİNSİYET	Erkek	477	38.8
	Kız	752	61.2
	TOPLAM	1229	100
SINIF	1.Sınıf	601	48.9
	2.Sınıf	628	51.1
	TOPLAM	1229	100
MEZUN OLUNAN LİSE	Ticaret ve Anadolu TML	229	18.7
	Kız Meslek ve AML	122	10.0
	Genel ve Diğer Liseler	872	71.3
	TOPLAM	1223	100

		<i>Frekans</i>	<i>%</i>
AİLE REİSİNİN MESLEĞİ	Memur ve Emeklisi	221	18.2
	İşçi ve Emeklisi	452	37.2
	Esnaf ve Emeklisi	181	14.9
	Çiftçi ve Emeklisi	152	12.5
	Diğer	209	17.2
	TOPLAM	1215	100
		<i>Frekans</i>	<i>%</i>
AİLENİN AYLIK TOLLAM GELİRİ	1000 TL ve daha az	495	41
	1000 TL'den çok-1500 TL'den az	266	22.1
	1500 TL'den çok-2000 TL'den az	214	17.7
	2000 TL'den çok-2500 TL'den az	100	8.3
	2500 TL'den çok-3000 TL'den az	68	5.6
	3000 TL'den çok	63	5.2
	TOPLAM	1206	100

Araştırmaya katılanların yüzde 61.2'sini kız öğrenciler; yüzde 38.8'ini de erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Bu rakamlar önlisans düzeyindeki büro yönetimi programlarının kız öğrenciler tarafından daha çok tercih edildiğinin bir göstergesi olabilir.

Araştırmaya katılanların yüzde 71.3'ü genel liselerden mezun öğrencilerdir. Aile reislerinin mesleklerine ilişkin dağılıma bakıldığında; önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi alan öğrencilerin işçi, memur, çiftçi ve esnaf çocukları oldukları anlaşılmaktadır. Ailenin aylık toplam gelirleri açısından bir değerlendirme yapılacak olur ise, bu durumun aile reislerinin meslekleri ile bir paralellik arz ettiği ve büyük ölçüde (% 63,1) 1500 TL'den daha az bir gelir düzeyine sahip olduğu gözlenmektedir.

Hipotez Testleri

Araştırmaya konu hipotezler cinsiyet, sınıf ve mezun olunan lise bağımsız değişkenleri baz alınarak test edilmiştir.

Cinsiyet Faktörüne Dayalı Hipotezler

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile; öğrenim gördükleri program hakkındaki kayıt öncesi bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelendiğinde cinsiyet faktörünün anlamlı bir değişken olduğu görülmüştür. Programın bilinçli tercih edilmesinde kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilere nazaran daha yüksektir.

Tablo 23: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumakta Oldukları Programa Kaydolmadan Önceki Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

	<u>Bilgi Düzeyleri</u>			TOPLAM
	Hiçbir Bilgisi Yok	Kısmen Bilgisi Var	Yeterince Bilgisi Var	
Erkek	230	191	56	477
	48.2 %	40.0 %	11.7 %	100
Kadın	289	377	85	751
	38.5 %	50.2 %	11.3 %	100
TOPLAM	519	568	141	1228
	42.3 %	46.3 %	11.5 %	100
Pearson $\chi^2= 13,095$		Serbestlik Derecesi= 2		$\alpha = 0, 001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile; öğrenim gördükleri programı öncelikli tercih nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde cinsiyet faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Öğrencilerin öncelikli olarak memur olabilmek için ve daha sonra iş garantisinin olduğu varsayılarak öğrenim gördükleri programı öncelikli tercih ettikleri gözlenmektedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla okumakta oldukları programı daha bilinçli tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 3 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumakta Oldukları Programı Öncelikli Tercih Nedenlerinin Dağılımı

	<u>Öncelikli Tercih Nedenleri</u>							TOPLAM
	Özel Sektörde Çalışmak	Memur Olabilmek	Üniversite Okumuş Olmak	İş Garantisinin Olması	Kazanma Şansının Yüksek Olması	Tercihin Bilinçli Olmaması	Diğer	
Erkek	63	181	52	74	16	59	30	475
	13.3 %	38.1 %	10.9 %	15.6 %	3.4 %	12.4 %	6.3%	100
Kadın	76	271	54	224	23	79	23	750
	10.1 %	36.1 %	7.2 %	29.9 %	3.1 %	10.5 %	3.1%	100
TOPLAM	139	452	106	298	39	138	53	1225
	11.3 %	36.9 %	8.7 %	24.3 %	3.2 %	11.3 %	4.3%	100

Pearson $\chi^2 = 40,040$

Serbestlik Derecesi= 6

 $\alpha = 0,000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile; öğrenim gördükleri programdan mezun olduktan sonra öncelikli yapmayı düşündükleri işler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde cinsiyet faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Öğrenciler öğrenim görmekte oldukları programdan mezun olduktan sonra öncelikli yapmayı istedikleri iş olarak memurluk yapmayı düşündükleri gözlenmektedir.

Tablo 4 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumakta Oldukları Programdan Mezun Olduktan Sonra Yapmayı Düşündükleri İşlerin Dağılımı

	<u>Mezuniyet Sonrası Yapılmak İstlenen Görevler</u>					TOPLAM
	Memurluk	Özel Sektörde Çalışmak	Lisans Tamamlama	Kendi İşini Kurma	Diğer	
Erkek	184	71	150	45	23	473
	38.9 %	15.0 %	31.7 %	9.5 %	4.9 %	100%
Kadın	313	151	244	19	20	747
	41.9 %	20.2 %	32.7 %	2.5 %	2.7 %	100%
TOPLAM	497	222	394	64	43	1220
	40.7 %	18.2 %	32.3 %	5.2 %	3.5 %	100%

Pearson $\chi^2 = 35,777$

Serbestlik Derecesi= 4

 $\alpha = 0,000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile; öğrenim gördükleri programla ilgili iş tecrübeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde cinsiyet faktörünün önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Tablo 5 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Büro Yönetimi Alanında (Staj Dahil) Çalışma Sürelerine İlişkin Dağılım

<u>Büro Yönetimi Alanında Çalışma Süreleri</u>						
	Çalışmadı	6 aydan az çalıştı	6-12 ay çalıştı	13-24 ay çalıştı	24 aydan fazla çalıştı	TOPLAM
Erkek	254	130	52	16	25	477
	53.2 %	27.3 %	10.9 %	3.4 %	5.2 %	100
Kadın	313	254	121	34	28	750
	41.7 %	33.9 %	16.1 %	4.5 %	3.7 %	100
TOPLAM	567	384	173	50	53	1227
	46.2 %	31.3 %	14.1 %	4.1 %	4.3 %	100

Pearson $\chi^2 = 20,632$

Serbestlik Derecesi=

$\alpha = 0,000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri ile; öğrenim gördükleri programın verdiği eğitimi sektörde çalışmak için yeterli görüp görmedikleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde cinsiyet faktörünün önemli bir değişken olduğu söylenebilir. Öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları programda verilen eğitimin yeterli olup olmadığına ilişkin kararlarda bayanların erkeklere nazaran daha iyimser oldukları söylenebilir.

Tablo 6 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Okumakta Olunan Programda Verilen Eğitimin Yeterli Olup Olmadığı İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

<u>Büro Yönetimi Alanında Verilen Eğitimin Yeterliliği</u>						
	Kesinlikle Hayır		Belki	Evet	Kesinlikle Evet	
	Hayır	Hayır	Belki	Evet	Evet	TOPLAM
Erkek	30	52	140	188	62	472
	6.4 %	11.0 %	29.7 %	39.8 %	13.1 %	100
Kadın	21	71	199	370	88	749
	2.8 %	9.5 %	26.6 %	49.4 %	11.7 %	100
TOPLAM	51	123	339	558	150	1221
	4.2 %	10.1 %	27.8 %	45.7 %	12.3 %	100

Pearson $\chi^2 = 16,678$

Serbestlik Derecesi= 4

$\alpha = 0,002$

Sınıf Faktörüne Dayalı Hipotezler

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıflar ile; öğrenim gördükleri program hakkında kayıt yaptırmadan önceki bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde sınıf faktörünün anlamlı bir değişken olduğu görülmüştür. Programın bilinçli tercih edilmesinde 1. sınıf öğrencilerin oranı 2. sınıf öğrencilere nazaran daha yüksektir.

Tablo 7 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Okumakta Oldukları Programa Kaydolmadan Önceki Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

	<u>Bilgi Düzeyleri</u>			TOPLAM
	Hiçbir Bilgisi Yok	Kısmen Bilgisi Var	Yeterince Bilgisi Var	
1.Sınıf	236	300	64	600
	39.3 %	50.0 %	10.7 %	100%
2.Sınıf	283	268	77	628
	45.1 %	42.7 %	12.3 %	100%
TOPLAM	519	568	141	1228
	42.3 %	46.3 %	11.5 %	100%

Pearson $\chi^2 = 6,623$

Serbestlik Derecesi= 2

$\alpha = 0,036$

Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıf ile; öğrenim gördükleri programla ilgili iş tecrübeleri arasında bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde sınıf faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Büro yönetimi programlarında öğrenim görmekte olan 2. sınıf öğrencilerinin 1. sınıf öğrencilerine göre büyük oranda kendi iş alanlarında çalıştıkları istatistiksel açıdan söylenebilir.

Tablo 8 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflarına Göre Büro Yönetimi Alanında (Staj Dahil) Çalışma Sürelerine İlişkin Dağılım

Büro Yönetimi Alanında Çalışma Süreleri

	Çalışmadı	6 aydan az çalıştı	6-12 ay çalıştı	13-24 ay çalıştı	24 aydan fazla çalıştı	TOPLAM
1.Sınıf	445	39	84	12	19	599
	74.3 %	6.5 %	14.0 %	2.0 %	3.2 %	100
2.Sınıf	122	345	89	38	34	628
	19.4 %	54.9 %	14.2 %	6.1 %	5.4 %	100
TOPLAM	567	384	173	50	53	1227
	46.2 %	31.3 %	14.1 %	4.1 %	4.3 %	100

Pearson $\chi^2 = 445,319$

Serbestlik Derecesi= 4

 $\alpha = 0,000$ **Mezun Olunan Lise Faktörüne Dayalı Hipotezler**

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile; öğrenim gördükleri programa kayıt yaptırmadan önceki bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde mezun olunan lise türü faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür.

Tablo 9 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Okumakta Oldukları Programa Kaydolmadan Önceki Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

	<u>Bilgi Düzeyleri</u>			TOPLAM
	Hiçbir Bilgisi Yok	Kısmen Bilgisi Var	Yeterince Bilgisi Var	
Ticaret ve ATML	71	121	37	229
	31.0 %	52.8 %	16.2 %	100%
Kız Meslek ve AML	47	64	11	122
	38.5 %	52.5 %	9.0 %	100%
Genel ve Diğer Liseler	399	381	92	872
	45.8 %	43.7 %	10.6 %	100%
TOPLAM	517	566	140	1223
	42.3 %	46.3 %	11.4 %	100%

Pearson $\chi^2 = 19,864$

Serbestlik Derecesi= 4

 $\alpha = 0,001$

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile; öğrenim gördükleri programa kayıt yaptırma kararlarındaki öncelikli bilgi kaynakları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde mezun olunan lise faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür.

Tablo 10 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Okumakta Oldukları Programa Kaydolmadan Önce Program Hakkında Bilgi Sahibi Olanların Öncelikli Bilgi Kaynaklarının Dağılımı

	Öncelikli Bilgi Kaynağı						TOPLAM
	Öğretmenler	Öğrenci ve Mezunlar	Basın ve Kataloglar	Dershane Rehberleri	Çevrem	Diğer	
Ticaret ve ATML	25	33	12	14	48	21	153
	16.3 %	21.6 %	7.8 %	9.2 %	31.4 %	13.7%	100
Kız Meslek ve AML	8	9	1	7	38	12	75
	10.7 %	12.0 %	1.3 %	9.3 %	50.7 %	16.0%	100
Genel ve Diğ. Liseler	25	85	36	62	164	100	472
	5.3 %	18.0 %	7.6 %	13.1 %	34.7 %	21.2%	100
TOPLAM	58	127	49	83	250	133	700
	8.3 %	18.1 %	7.0 %	11.9 %	35.7 %	19.0%	100

Pearson $\chi^2 = 35,405$

Serbestlik Derecesi= 10

 $\alpha = 0,000$

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise ile; öğrenim gördükleri programı öncelikli tercih nedenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde mezun olunan lise faktörünün önemli değişken olduğu görülmüştür. Meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin genel ve diğer liselerden mezun öğrencilere oranla okumakta oldukları programı daha bilinçli tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 11 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Okumakta Oldukları Programı Öncelikli Tercih Nedenlerinin Dağılımı

	<u>Öncelikli Tercih Nedenleri</u>							TOPLAM
	Özel Sektörde Çalışmak	Memur Olabilmek	Üniversite Okumuş Olmak	İş Garantisi Olması	Kazanma Şansının Yüksek Olması	Tercih Bilinçli Değildi	Diğer	
Ticaret ve ATML	40	65	20	69	11	16	8	229
	17.5 %	28.4 %	8.7 %	30.1 %	4.8 %	7.0 %	3.5%	100
Kız Meslek ve AML	12	44	16	33	5	10	2	122
	9.8 %	36.1 %	13.1 %	27.0 %	4.1 %	8.2 %	1.6%	100
Genel ve Liseleri								
	Pearson $\chi^2 = 35,827$		Serbestlik Derecesi= 12		$\alpha = 0,000$			
	87	342	88	193	23	111	42	868
	10.0 %	39.4 %	7.8 %	22.5 %	2.6 %	12.8 %	4.8%	100
TOPLAM	139	451	104	297	39	137	52	1219
	11.4 %	37.0 %	8.5 %	24.4 %	3.2 %	11.2 %	4.3%	100

Araştırmaya katılan öğrencilerin mezun oldukları lise ile; öğrenim gördükleri programla ilgili iş tecrübeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde mezun olunan lise faktörünün önemli bir değişken olduğu görülmüştür. Büro yönetimi alanında staj dâhil en fazla iş tecrübesine sahip Ticaret Meslek Lisesi mezunları iken, ikinci sırada Kız Meslek Lisesi mezunları yer almaktadır. Programları dâhilinde sektörde en az iş tecrübesine sahip Genel ve Diğer Lise mezunları görülmektedir.

Tablo 12 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türlerine Göre Büro Yönetimi Alanında (Staj Dahil) Çalışma Sürelerine İlişkin DağılımBüro Yönetimi Alanında Çalışma Süreleri

	Çalışmadı	6 aydan az	6-12 ay	13-24 ay	24 aydan fazla	TOPLAM
Ticaret ve ATML	37	41	115	23	13	229
	16.2 %	17.9 %	50.2 %	10.0 %	5.7 %	100
Kız Meslek ve AML	39	34	29	14	6	122
	32.0 %	27.9 %	23.8 %	11.5 %	4.9 %	100
Genel ve Diğ. Liseler	490	306	27	13	34	870
	56.3 %	35.2 %	3.1 %	1.5 %	3.9 %	100
TOPLAM	566	381	171	50	53	1221
	46.4 %	31.2 %	14.0 %	4.1 %	4.3 %	100

Pearson $\chi^2 = 435,314$

Serbestlik Derecesi= 8

 $\alpha = 0,000$

Onlisans düzeyindeki büro yönetimi programında öğrenim gören öğrencilerin okumakta oldukları programı ve okullarını çeşitli kriterler açısından değerlendirmelerine ilişkin yüzde ve aritmetik ortalamaları Tablo 13'de gösterilmiştir. Bu verilerden hareketle öğrencilerin okumakta oldukları okulları ve programları hakkında olumsuz bir tutum içinde olmadıkları söylenebilir.

Tablo 13 : Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Değişik Kriterler Açısından Okumakta Oldukları Okulları Değerlendirmelerine İlişkin Frekans Yüzdeleri ve Aritmetik Ortalamalar

Değerlendirme Konuları	Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	$\bar{x}$
Eğitim Araç Gereçleri	10.1	15.4	35.2	22.7	16.6	3.2025
Öğretim Elemanlarının Sayısı	4.8	8.5	25.5	32.5	28.8	3.7197
Kültür Dersi Veren Öğretim Elemanlarının Niteliği	10.0	15.3	25.2	27.0	22.5	3.3651

Uygulamalı Meslek Dersi Veren Öğretim Elm. Nit.	6.1	12.9	22.2	30.5	30.3	3.6603
Teorik Dersi Veren Öğretim Elemanlarının Niteliği	5.9	11.7	2.65	3.12	24.7	3.5693
Yabancı Dil Dersi Veren Öğr. Elemanlarının Niteliği	19.4	11.3	20.7	23.9	24.6	3.2294
Kültür Derslerinin Program Amacına Uygunluğu	8.5	14.4	31.3	28.9	17.0	3.3161
Uyg. Mes. Derslerinin Prg. Amacına Uygunluğu	5.8	11.1	25.6	32.5	25.0	3.5956
Teorik Meslek Derslerinin Prg. Amacına Uygunluğu	5.7	12.9	30.8	30.4	20.3	3.4670
Yabancı Dil Derslerinin Prg. Amacına Uygunluğu	18.5	12.8	24.2	22.6	21.9	3.1657
Okulun Sektör Staj Uygulaması	8.7	9.9	24.6	27.8	28.9	3.5826
Derslere ait Kitap vb. Kaynaklar	13.7	14.6	26.5	26.1	19.2	3.2237
Derslik ve Laboratuvarlar	12.3	15.2	24.7	25.5	22.3	3.3036
Kütüphane İmkânları	16.8	13.0	23.5	24.0	22.6	3.2252
Panel, Konferans, Sempozyum ve Seminer vb. Faal.	16.2	17.3	27.5	22.4	16.6	3.0592
Okuldaki İdari Hizmetler	10.5	14.5	24.2	30.3	20.5	3.3582
Öğrenci İşleri	11.0	12.5	25.2	28.4	23.0	3.3975

Danışmanlık Hizmetleri	10.8	15.0	20.6	28.0	25.6	3.4256
Sosyal ve Kültürel Faaliyetler	20.9	19.6	22.6	21.5	15.5	2.9107
Sosyal Alanlar	25.4	20.1	22.9	19.0	12.6	2.7330
Mezuniyet Sonrası İş İmkanları	9.3	10.3	29.4	30.0	21.1	3.4335

SONUÇLAR

Bu çalışmada, yeni düzenlemelere yön verebilecek verilerin elde edilebilmesi amacıyla, Türkiye’de nitelikli büro yönetimi personeli yetiştiren yükseköğretim programlarının mevcut durumu ile önlisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin beklenti ve değerlendirmeleri araştırılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda öğrencilere; öğrenim görmekte oldukları programlarla ilgili öncelik, bilgi ve beklentileri hakkında bazı sorular sorulmuştur. Buna göre elde edilen bulgular ve yapılan test sonuçları aşağıda verilmiştir:

a. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri ile; cinsiyet faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Genel olarak bakıldığında cinsiyet değişkeninin; öğrencilerin öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri üzerinde önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Cinsiyet değişkeniyle ilgili şu tespitler yapılabilir:

- ✓ Önlisans düzeyindeki büro yönetimi programlarının tercih edilmesinde kız öğrenciler erkek öğrencilere nazaran daha bilinçlidir.
- ✓ Önlisans düzeyindeki büro yönetimi programlarının tercih edilmesinde en önemli faktör memur olma beklentisidir. Ancak kız öğrencilerin mezuniyet sonrası iş garantisi beklentileri erkek öğrencilere göre daha yüksektir.
- ✓ Önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi aldıktan sonra memur olarak çalışma ve lisans öğrenimine devam etme konusunda kız öğrenciler erkek öğrencilere nispeten daha isteklidir.
- ✓ Staj dâhil meslek alanında çalışma süreleri açısından bakıldığında; önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi alan kız öğrencilerin çalışma oranları erkek öğrencilere nazaran daha yüksektir.
- ✓ Önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi veren programların yeterliliği konusunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran daha iyimser oldukları söylenebilir.

b. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri ile; sınıf faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Genel olarak bakıldığında sınıf değişkeninin; öğrencilerin öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri üzerinde önemli bir faktör olmadığı söylenebilir.

c. Araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programla ilgili öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri ile; mezun olunan lise faktörü arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Genel olarak bakıldığında mezun olunan lise değişkeninin; öğrencilerin öncelik, beklenti ve değerlendirmeleri üzerinde kısmen önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Mezun olunan lise değişkeniyle ilgili şu tespitler yapılabilir:

✓ Önlisans düzeyindeki büro yönetimi programlarında öğrenim gören öğrencilerin programa kayıt öncesi bilgi düzeyleri genel olarak düşüktür. Ancak genel lise mezunu öğrencilerin programa kayıt öncesi bilgi düzeylerinin meslek lisesi mezunlarına göre daha düşük olduğu söylenebilir.

✓ Önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi alan öğrencilerin okudukları program hakkındaki kayıt öncesi bilgi kaynaklarına bakıldığında; çevre faktörü dikkat çekmektedir. Öte yandan meslek lisesi mezunu öğrencilerin bilgi kaynakları arasında öğretmenler önemli bir faktör olarak ortaya çıkarken, genel lise mezunu öğrencilerde bilgi kaynağı olarak dersane rehberleri önem arz etmektedir.

✓ Önlisans düzeyinde büro yönetimi programının tercih nedenleri arasında memur olabilmek ve iş garantisi olması en önemli faktörlerdir. Genel lise mezunlarının bu programları tercih etmelerindeki memur olabilmek faktörü meslek lisesi mezunlarına göre daha güçlüdür. Öte yandan bu programı tercihinin bilinçli olmadığını belirten genel lise mezunlarının oranı da meslek lisesi mezunlarına göre daha yüksektir.

✓ Staj dâhil meslek alanında çalışma süreleri açısından bakıldığında; önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi alan meslek lisesi mezunu öğrencilerin çalışma süreleri genel lise mezunu öğrencilere nazaran daha yüksektir. Bu durumun beklenen bir sonuç olduğunu da belirtmek önem arz edebilir.

✓ Programın bilinçli tercih edilmesinde Ticaret Meslek Lisesi mezunu öğrencilerin oranı diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilere nazaran daha yüksektir. Ticaret Meslek Liselerinden mezun olan öğrencilerin büro yönetimi programlarını daha bilinçli tercih ettikleri söylenebilir.

ÖNERİLER

Bu tarz çalışmalar sayesinde mevcut durum değerlendirilecek ve öğrencilerin istekleri ve gerçek ihtiyaçları doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılabilecektir.

Önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi veren yükseköğretim programları hakkında gerek ortaöğretim okullarına, gerek dershanelere ve gerekse yazılı ve görsel medya aracılığı ile topluma etkin ve doğru tanıtım yapılması, bilgilendirmeye yönelik doğru stratejilerin uygulanmasıyla mümkün olabilecektir.

Öğrencilere daha iyi bir eğitim verilmesi ve mezun olan öğrenci kalitesinde olumlu artış sağlanmasıyla amacıyla önlisans düzeyinde büro yönetimi eğitimi veren yükseköğretim programlarındaki akademik ve idari personel eksikliğinin doğru kaynaklardan karşılanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları okullarla ilgili değerlendirmelerinde sosyal ve kültürel alan ve faaliyetlerin eksikliği dikkat çekmektedir. Sosyal alanların genişletilip, sosyal ve kültürel etkinliklerin artırılması öğrencilerin okumakta oldukları okullara bağlılıklarını arttıracaktır. Bu durum okul yönetimi ile öğrenciler arasındaki ilişkiyi doğru ve sürekli bir iletişim haline getirecektir.

KAYNAKÇA

Altınöz, M. (2005). MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesinde Yer Alan Büro Yönetimi ve Sekreterlik Eğitim Programı ve Hacettepe Üniversitesi Büro Yönetimi ve Sekreterlik Bölümü Öğrencilerinin Eğitim Programını Değerlendirmeleri ile İlgili Bir Araştırma. IV. Ulusal Büro Yönetimi ve Sekreterlik Kongresi, 20-21 Mayıs. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Çınkır, Ş. (2000). Örgütlerde Personel Geliştirme, Yönetimde Çağdaş Yaklaşımlar, Uygulama ve Sorunlar. Ankara: Anı Yayıncılık.

Demirezen, M. (2002). Piyasa Meslek Standartları, Planlama Dergisi-Özel Sayı (DPT'nin kuruluşunun 42. Yılı), s.213-218.

Düzenli, N. (1986). "İstihdam Sorunu ve Sanayide Eğitilmiş İşgücü İhtiyacı", T.C. Devlet Bakanlığı Uluslararası İstihdam ve Mesleki-Teknik Eğitim Sempozyumu, 6-9 Ekim 1986, Bildiriler, Ankara.

Erbeşler, A. (1987). İstanbul İmalat Sanayiinde İşgücünün Eğitim Yapısı ve Teknolojik Değişmeye Uyum Sorunları, Milli Prodüktivite Merkezi (MPM) Yayınları, Yayın No:356, Ankara.

MEB (2012). Mesleki ve Teknik Genel Müdürlüğü . <http://mtegm.meb.gov.tr/TR/okullar.asp>. adresinden 08.06.2012 tarihinde alınmıştır.

ÖSYM (1986-2012). Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Yükseköğretim İstatistikleri, Süreli Yayınlar, Ankara.

Tengilimoğlu, D., Tutar, H. (2009). Çağdaş Büro Yönetimi-Büro Yönetiminde Güncel Konular Ve Yaklaşımlar. Ankara:Seçkin Yayıncılık.

Tuncel, M. (2007). Meslek Yüksek Okullarındaki Büro Yönetimi ve Sekreterlik Programlarının Sektörün İhtiyaçlarını Karşılama Durumunun Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.